

سیمای حکومت حضرت مهدی (عج) در منابع روایی مسلمین

سمانه طاهر آبادی*^۱

فیروزه سهرابی مجد*^۲

پروین جعفری وارسته***^۳

چکیده:

بر اساس آیات قرآن و منابع روایی مسلمانان، حکومت امام زمان (عج) به عنوان یک حکومت کامل و بالاترین درجه آسمانی و دنیوی تصویر می دهد. این حکومت مدینه فاضله و جامعه ای آرمانی را خلق می کند که آرزوی هر انسانی است و تاکنون در دولت و حکومت حضرت مهدی به واقعیت خواهد پیوست. این مقاله با هدف بررسی و مطالعه «آینده جهان (سیمای حکومت امام مهدی علیه السلام) در منابع روایی مسلمانان» با شیوه توصیفی و تحلیلی ارائه شده است. مرکزیت این بررسی، شکل گیری و سیر توسعه حکومت امام مهدی (عج)، از دیدگاه منابع تاریخی و روایی مسلمانان، به خصوص از منظر اهل تشیع می باشد. در این مقاله نتایج نشان می دهند که بشر با بیشترین مشخصات حکومت امام مهدی (علیه السلام)، یعنی عدل و عدالت، قادر خواهد بود تا در همه زمینه های زندگی اجتماعی، سیاسی، قضایی، اقتصادی، فرهنگی و به نوعی جامعه ای را ایجاد نماید که ظلم و ستم از بین خواهد برد و برکت و رفاه برای همه مردم فراهم خواهد شد. امنیت در همه جنبه ها از جمله امنیت اجتماعی، امنیت قضایی، امنیت اخلاقی، امنیت روانی و در جامعه حاکم خواهد شد و کتاب خدا و سنت نبوی که به آن بدعت های نوین اضافه شده است، دوباره زنده و احیا خواهد شد. مهدی (ع) پیشرفت بیشتری خواهد داشت و اخلاق نیز با ترویج فضایل و عدم وجود رذایل، قابل دستیابی خواهد بود. علاوه بر این، پیشرفت علم و فناوری، گرچه تا کنون پیشرفت چشمگیری داشته است، اما در حکومت رضایت و خوشبختی همه مردم نیز نشانه دیگری از حکومت آینده امام مهدی (ع) است که در راستای نشانه های مذکور مشهود خواهد شد.

کلید واژه ها : آینده جهان، حکومت، امام مهدی علیه السلام، منابع روایی، مسلمین

^۱. طلاب پایه اول مدرسه علمیه حضرت زهرا (س) کنگاور

بی تردید بشر از روزی که در بستر زمین قرار گرفته است همواره آرزوی یک زندگی اجتماعی همراه با سعادت و آسایش را داشته و دارند، و به امید رسیدن چنین روزی لحظه شماری می کند و بر اساس تحلیل فلسفی اگر این خواسته انسان تحقق عینی و خارجی نمی داشت و در حد یک آرمان دست نیافتنی بود هرگز چنین آرزو و امید همگانی در نهاد بشر نقش نمی بست چنان که اگر غذایی نمی بود گرسنگی هم نبود و اگر آبی وجود نمی داشت تشنگی تحقق نمی گرفت، پس معلوم می شود به حکم ضرورت و جبر تکوینی آینده جهان روزی را به خود خواهد دید که در آن روز جامعه بشری به آرزوی خود برسد و در کنار هم در صلح و صفا با هم زیستی مسالمت آمیز همراه با معنویت و غرق در فضیلت و کمال زندگی نماید. این حقیقت بدست توانای انسانی که از او در معارف دینی به مهدی و قائم آل محمد (ص) یاد شده عینیت می یابد.

زمانی فرا می رسد که این جهان به دست یداللهی حضرت ولی عصر عجل الله به عالم حقیقت مبدل خواهد شد چه با شکوه و زیبا است زندگی در ایامی که تنها حاکم عالم دادگستری چون قائم آل محمد باشد و ندایی جز ندای حق به گوش جهانیان نرسد حکومتی که حاکم آن در جهان امام معصوم باشد که مردم را یکپارچه در عبودیت و محبت و عاشق خالق خویش قرار دهد و حکومتی را بر مبنای عدالت برپا کند این واقعه بزرگ زندگی را در کره زمین دگرگون و فصل نوینی را به روی بشریت می گشاید.

از این رو در این مقاله برآنیم که ویژگیهای حکومت و کارگزاران حضرت مهدی (عج) را به طور مختصر از منظر قرآن و حدیث مورد تحقیق و بررسی قرار دهیم.

و اینک گوشه ای از ابعاد این تحول را در این مقاله بیان می کنیم امید است که این مقاله مورد توجه خوانندگان عزیز قرار گیرد.

امامان و تشکیل حکومت اسلامی

پیداست که مسئله امامت، از مسئله حکومت و خلافت جدا نیست؛ بلکه از یک نظر، روح امامت و ولایت همان حاکمیت بر نفوس ابدان، و هدایت آنها به صراط مستقیم و حرکت به سوی کمال و سعادت است، لذا مهمترین ویژگی و خصیصه ای که برای حضرت مهدی (عج) و ظهور حضرتش می شماریم، اقامه حکومت واحد عدل جهانی است؛ یعنی همان حکومتی که پیامبر اکرم (ص) و همه ی امامان معصوم (ع) برای آن کوشیدند، هرچند شرایط خاص زمان و مکان اجازه وصول به آن را نداد^۱.

برنامه حکومت حضرت مهدی (عج)

حکومت حضرت مهدی (عج) حکومت اسلامی است و برنامه آن، عمل به قرآن و سنت رسول اکرم است. از این رو آن حضرت در قسمتی از پیام خود می فرماید: «ومن حاجنی فی کتاب اللّٰه فأنا أولى الناس بکتاب اللّٰه. ألا من حاجتی فی سنه رسول اللّٰه فأنا أولى بسنه رسول اللّٰه».

امام زمان (عج) در این سخن بشارت می دهد که کتاب خدا و سنت رسول اکرم (ص) را به نیکوترین وجه در میان مردم تفسیر و محقق خواهد کرد؛ زیرا او نزدیکترین فرد به این دو ودیعه آسمانی و داناترین کس به آن دو ثقل الهی است. روشن است که برنامه حکومت حضرت مهدی (عج) هیچ گونه شباهتی به برنامه نظام های دیگر مانند سرمایه داری، کمونیستی و غیره ندارد؛ زیرا نظامی مستقل و متکی به وحی الهی است که میتواند عدل جهانی را تحقق بخشد و مشکلات زندگانی بشر را در ابعاد مختلف حل کند^۲.

^۱. رجالی تهرانی. ولایت فقیه در عصر غیبت. ص ۵۵-۵۶

^۲. موسوی خلخالی. امام منتظر (عج). ص ۸۰

مقر حکومت امام مهدی (عج) بعد از ظهور

از برخی روایات استفاده می شود که مقر حکومت و به تعبیر دیگر پایتخت حکومت حضرت مهدی (عج) کوفه خواهد بود.

ابو بصیر می گوید: امام صادق (ع) فرمود: «ای ابا محمد! گویا می بینم که قائم آل محمد با خانواده اش در مسجد سهله فرود آمده».

گفتم: آیا خانه او مسجد سهله است؟ فرمود: «آری؛ همان جا که منزلگاه ادريس پیامبر بوده و هیچ پیامبری بر انگيخته نشده، مگر آنکه در آن مسجد نماز گزارده است»^۱.

امام باقر (ع) می فرماید: «مهدی (عج) قیام می کند و به سوی کوفه می رود و منزلش را آنجا قرار می دهد».

نیز آن حضرت میفرماید: «هنگامی که قائم ما قیام کند و به کوفه برود، هیچ مؤمنی نیست، مگر آن که در آن شهر در کنار مهدی (عج) سکونت میگزیند»^۲.

حضرت علی (ع) در این باره می فرماید: «روزگاری فرا رسد که این جا (مسجد کوفه) نمازگاه مصلاي مهدی (عج) گردد»^۳.

رجعت به چه معنا می باشد

شیعه ی امامیه معتقد است که پس از ظهور حضرت مهدی (عج) و تشکیل حکومت عدل الهی در سرتاسر جهان، گروهی از اولیای الهی و دوست داران خاندان رسالت، و برخی از معاندان و دشمنان خاندان وحی که از دنیا رفته اند، به دنیا باز می گردند. اولیای الهی و صالحان با دیدن حاکمیت حق

^۱. طبسی. نشانه هایی از دولت موعود. صفحه ۲۱۶

^۲. حدیث امام باقر (ع). همان. صفحه ۲۱۷

^۳. حدیث حضرت علی (ع). رضوانی. پاسخ به شبهات موعود شناسی. ص ۶۴۴

وعدل درگستره‌گیتی شادمان می شوند و نیز پرتویی از ثمرات ایمان و اعمال صالح خود را در این دنیا مشاهده کرده و به کیفر آن خواهند رسید^۱.

رجعت به دنیا برای یاری امام زمان (عج)

طبق آیات و روایات اصحاب کهف از جمله کسانی هستند که در زمان ظهور رجعت خواهند نمود . آنها برای فرار از شرک و کفر به غار پناه بردند و وقتی بعد از چند صد سال بیدار شده و وارد شهر شدند ، مهمترین سؤالشان این بود که آیا مردم جهان همگی یکپارچه موحد شده و خدا را عبادت می کنند ؟ وقتی پاسخ منفی شنیدند و دریافتند که هنوز بسیاری از مردم به خدا ایمان نیا ورده اند ، گفتند : پس ما به جایگاه خودمان یعنی همان غار بر می گردیم تا زمانی که جهانیان یکپارچه موحد شده و تحت لوای حکومت عدل الهی قرار گیرند . لذا خداوند وجود آنها را شاهد و گواهی برای حجت خود و آن یگانه منجی عالم بشریت قرار خواهد داد.

امام صادق (ع) در این باره می فرماید : «به هنگام ظهور ، روز دوم ، خورشید رنگین و زرد و تیره می شود و در روز سوم خداوند حق و باطل را از یکدیگر جدا می سازد (دابه الارض) خارج می شود . آنگاه رومیان در کرانه دریا در نزدیکی غار اصحاب کهف فرود می آیند و خداوند اصحاب کهف را همراه با سگشان برمی انگیزد . یکی از آنها ملیخا و دیگری حملاها نام دارند . این دونفر همان دو شاهی هستند که بر حضر مهدی (عج) شهادت می دهند و به آن حضرت سلام می گویند^۲ .

امیر مؤمنان علی علیه السلام می فرماید : « اصحاب کهف برای یاری مهدی (عج) خواهند آمد^۳ .

علی بن مهزیار یکی از نیک بختانی است که سعادت تشریف به پیشگاه حضرت بقیه الله الاعظم را پیدا کرده و داستان تشریفش مشهور و مفصل است . هنگامی که حضرت از ورود خود به مدینه و

^۱ . رضوانی . پاسخ به شبهات موعود شناسی . ص ۶۵۹

^۲ . استاد آقایی . از ظهور جهان تا جهان پس از ظهور حضرت ولی عصر (عجل) . ص ۵۶۰ - ۵۶۱

^۳ . طبسی . نشانه‌هایی از دولت موعود . ص ۱۱۹

وجود نازنین حضرت مهدی(عج) مصدر ومنبع بقا و جاودانگی و مایه برکت و رحمت و قدرت ملک و ملکوت است و با آمدن آن امام مهربان همه از باران رحمت و قدرت مادی و معنوی بهره مند می شوند. خدای متعال می خواهد جهان را از هر گونه آلودگی مادی و معنوی پاک نماید و آن را به بهشت صغری مبدل کند.

لذا وقتی امام زمان بیاید، همه جا سبز، خرم، با نشاط و با طراوت می شود به طوری که جایی نمی ماند که خشک و بی آب و علف بوده، و یا گیاهی بی خاصیت در آن وجود داشته باشد؛ زیرا روح هستی در کالبد جهان دمیده می شود و موجودات حیات دیگری پیدا می کنند. سپس هر موجودی در آن زمان بر مبنای صحیح بندگی خود را انجام می دهد.^۱

نقش حضرت مهدی در نظام عالم

یکی از مباحث مهم مهدویت نقش آن حضرت در نظام آفرینش است. لذا در داده‌های دینی بر این نکته اصرار شده که زمین در پرتو وجود حجت خداوند پایدار است، و اگر جهت الهی لحظه‌ای در روی زمین نباشد زمین از هم متلاشی می‌شود، از جمله امام صادق علیه السلام، فرمود: «لوبيقیت الارض بغير امام لسافت»^۱ یعنی اگر زمینی بدون امام باشد، فرو می‌ریزد و از هستی ساقط می‌گردد.

و در روایت دیگر امام باقر علیه السلام فرمود: «لو ان الامام رُفع من الارض ساعة لَمَاجت باهلها کما یموج البحر باهله»^۲ یعنی اگر امام و حجت خدا لحظه‌ای از زمین گرفته شود، زمین با اهل آن همانند دریا دچار اضطراب می‌شود. از این گونه روایات برمی‌آید که وجود حضرت مهدی(عج) به عنوان آخرین امام و حجت خداوند در زمین از ضروری‌ترین نیازهای عالم آفرینش است، زیرا آن حضرت واسطه فیض خداوند در عالم است، و این حقیقت در اندیشه امام خمینی به گونه‌ای زیبا تجلی کرده از جمله ایشان می‌گوید: «ولی الله اعظم و بقیة الله فی ارضه ارواحنا لمقدمه الفداء که

^۱. استاد آقایی. از ظهور جهان تا پس از ظهور حضرت ولیعصر(ع). ص ۶۱۹

واسطه فیض و عنایات حق تعالی است و دعای خیرش بدرقه امت جد بزرگوارش صلی الله علیه و آله، می باشد...»^۱

دگرگونی علوم طبیعی و وسائل زندگی

روایات مربوط به دوران حضرت مهدی (عج) مواردی از پیشرفت علوم و امکانات بشری را ترسیم می کند که برای نسل های گذشته و معاصر غیر قابل تصور است. این تحول در ابعاد گوناگون بوجود خواهد آمد، از جمله در مخابرات، ابزارهای بصری، پژوهشی، جنگ افزارها، سیستم های اقتصادی، حکومتی قضایی و چیزهایی دیگر. بنظر می رسد برخی از این تحولات در سایه کرامات و معجزاتی ست که خداوند به دست حضرت و یارانش جلوه گر می سازد. ولی بسیاری از آنها نتیجه تحول علوم طبیعی و بهره گیری صحیح از قوانین و نعمت های الهی است که مواد و عناصر آن در زمین و آسمان در دسترس انسان قرار دارد. روایات نشانگر آن است تحولی که در علوم طبیعی توسط حضرت ایجاد می گردد، جهش همه جانبه در پیشرفت زندگی بشری را در پی دارد. از این رو امام صادق (ع) می فرماید: «دانش بیست و هفت حرف است و آنچه پیامبران آورده اند، دو حرف است و مردم تا امروز بیش از آن دو حرف نمی دانند اما چون قائم قیام کند بیست و پنج حرف دیگر را بیرون آورد و در میان مردم منتشر سازد و بدین سان مجموع بیست و هفت جزء دانش آشکار گردد»^۲.

رشد عقلی و تکامل علمی انسان در عصر ظهور

هدف از خلقت انسان، رشد و تکامل معرفت و شناخت اوست باید روزی این هدف تحقق یابد و روزگار دانش های راستین و پیروزی خرد بر مجهولات فرا رسد. از این رو در دوران ظهور که روزگار تحقق همه آرمانهای انسانی و الهی است، شناخت انسان به تکامل نهایی می رسد و در ابعاد گوناگون دانایی، از جهان شناسی، انسان شناسی و خدا شناسی عروج لازم را می یابد.

۱. امام خمینی. صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، ص ۳۱۶

۲. کورانی. عصر ظهور. ص ۳۴۹

در دوران امام زمان(عج) همهٔ مسائل بشری به هدف اصلی و مرز نهایی می رسد و بشریت در تلاش اعصار و قرون خویش به محضر استاد و معلمی راه می یابد که نکته ای از دید ژرف نگر و حقیقت بین او پوشیده نیست و هدف او پرده برداری از حقایق و مجهولات است و تا سر حد امکان و توان انسان ها، آنان را به اوج تکامل علمی می رساند. این موضوع از مهم ترین برنامه ها و اقدام های حضرت مهدی(عج) است.^۱

^۱. رضوانی. پاسخ به شبهات موعود شناسی . ص ۶۲۳ . ۶۲۴

نتیجه:

در عصر حاضر بشریت به این نتیجه رسیده است که حقوق بشری که نهادهای بین المللی از آن دم می زنند از برقراری عدالت در جامعه عاجز و ناتوان است، بنابراین ظلم و نابرابری هم چنان ادامه دارد و شکاف های طبقاتی روز به روز بیشتر می شود و به دنبال این یاس و ناامیدی بحث از ضرورت وجود یک منبع عدالت محور برای نجات بشریت از بحران های موجود به صورت گسترده مطرح شده است.

دوران ظهور، دورانی است که حاکم آن امام معصوم(ع) است و بر کل جهان حکومت می کند و این حاکمیت سراپا عدل و عدالت است و قابل مقایسه با هیچ حکومت و حاکمیتی نیست و آرزو و نوید همیشگی همه معصومین(ع) تحقق این چنین حکومتی بوده است.

در زمان حکومت جهانی حضرت حجّت(عج) به عدالت حکم می کند، کسی نمی تواند به دیگری ظلم و ستم کند، راه ها به وسیله او امن می گردد، زمین برکاتش را برای استفاده مردم خارج می کند، امور را به دست اهلش می سپارد، هیچ دینی غیر از اسلام باقی نمی ماند، همه به اسلام گرایش پیدا می کنند و به ایمان اعتراف می کنند.

چنین تحول عمیق و ریشه داری مختص انسانها نیست بلکه حتی تجلی آن را در حیوانات هم می توان مشاهده کرد.

امیدواریم خداوند، عزوجل، این توفیق را به ما بدهد که حکومت موعود جهانی را درک کنیم که ان شاءالله به زودی شاهدش خواهیم بود. امیدواریم که خیلی ها این ایام را درک کنند و جزء یاران و سربازان حضرت باشند و باشیم و ان شاءالله از اجر شهادت در جبهه ایشان که دو برابر اجر دیگر شهداست بهره مند شویم.

۱. علیرضا رجالی تهرانی. (ولایت فقیه در عصر غیبت)
۲. آیت الله سید محمد مهدی موسوی خلیلی - امام منتظر (عج) - ویراسته ی محمود نظری پور - چاپ دوم ۱۳۹۳
۳. امام خمینی. صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی) ج ۱۷. نشر موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی. چاپ اول سال ۱۳۷۸ ش
۴. نجم الدین طبسی - نشانه‌هایی از دولت موعود - چاپ پنجم ۱۳۹۱
۵. علی اصغر رضوانی - پاسخ به شبهات موعود شناسی . ویرایش: احمد سعیدی
۶. عباس استاد آقایی - از ظهور جهان تا جهان پس از ظهور حضرت ولی عصر (عج)
۷. علی کورانی - عصر ظهور. مترجم : مهدی حقی . چاپ : بیست و هشتم . پائیز ۱۳۹۳
۸. شیخ عبدالمحسن العباد و ابوالاعلی مودودی . مصلح جهان از دیدگاه شیعه و اهل سنت . ترجمه و تحقیق : سید هادی خسرو شاهی
۹. حجت الاسلام والمسلمین شیخ ایراهیم عاشوری. بقیه الله - به کوشش محمد مهدی عاشوری. چاپ اول : ۱۳۸۷
۱۰. مجله پاسدار اسلام. مهر ۱۳۸۵. شماره ۲۹۸